

A baba fejlődése a megszületéstől három éves korig

A baba megszületésének pillanatától induló, a csecsemőkor és a kisgyermekkor fejlődését végigkísérő sorozat utolsó részéhez, a harmadik születésnap megünnepléséhez érkeztünk. Sorra vesszük azokat a fejlődési mérföldköveket és képességeket, amelyek birtokában biztonsággal és minden szülő reményei szerint örömmel kezdheti meg a hároméves gyerkőc az óvodai életet.

Az anya-gyermek szeretetteljes kapcsolata, az ún. biztonságos kötődés olyan háttérrel ad az óvodába lépéskor, amivel könnyedén beilleszkedik az új környezetbe, és képes új kapcsolatokat kialakítani az óvó nénikkel és a társaival. Vagyis nem az a jó a kisgyermeknek, ha ő és az anyukája úgy vannak, mint a borsó meg a héja, hanem az, ha szeretik egymást, de el is tudnak válni néhány órára és az újbóli találkozás felhőtlen és örömteli. Ha a gyermek már nem csak egyedül játszik, hanem keresi mások társaságát és szívesen barátkozik, jókedvűen társalog hasonló korúakkal és felnőttekkel, akkor elég érett az óvodához és így a beszoktatás is könnyedén zajlik majd.

Beszéd és beszédértés

A kicsik alapvetően sokat csacsognak, bárkit szóval tudnak tartani hosszú monológjaikkal. Teljes tudatában vannak önmaguknak és az én személyes névmást használva beszélnek magukról. Állandó „miért” kérdéseikkel folyamatosan bombázzák a felnőtteket, semmi nem kerüli el a figyelmüket. A világ tele van körülöttük mágikus rejtélyekkel, amikre szerintük csak a nagyok tudhatják a választ.

Szinte mindegyik gyerkőc selypít, raccsol, vagy pösze, ami egyáltalán nem kóros. A hangképzési hiba természetes dolog ebben a korban, az esetek többségében hamarosan magától elmúlik, nem szükséges logopédushoz fordulni. Sokkal fontosabb, hogy a gyermeknek legyen kedve beszélni, és amit mond, azt ne csak az édesanyja értse meg. Megnehezíti a beilleszkedést, a szükségletek jelzését vagy a közös játékot, a barátkozást, ha a gyermek nem akar beszélni, illetve nagyon nehezen érthető a beszéde.

Szobatisztaság

Talán ez a legfontosabbnak vélt kritérium, amit az óvodaérettség feltételének tartanak. Ez csak részben igaz, azonban a délutáni alvás közben vagy az udvaron való játék során nehéz is lenne pelenkacserét beiktatni és ez nem is feladata egy óvónőnek.

Már kétéves korban a legtöbb kisgyermek felismerni a telítettség érzését és arra is rájön, hogy ilyenkor valami az útjára indul. Ezeket a jelzéseket lassacskán megtanulja összekötni és így képessé válik háromévesen az akaratlagos szabályozásra.

A tényleges szobatisztaság nem tanítható, nem sürgethető képesség, ezért csakis akkor érhető el, ha a gyermek idegrendszere elég éretté válik arra, hogy az ösztönös ürítési reflexet magasabb agyi szintről tudatosan irányítsa.

A háromévesek legtöbbször képesek arra, hogy bármilyen helyzetben szóljon, amikor vécére kell mennie, ott aztán ügyesen letolja a nadrágot és már a papírhasználattal, a lehúzással is elboldogul. Persze előfordulhat olykor-olykor, hogy becsurog, ilyenkor őt is nagyon zavarja és bántja a dolog, ezért nem is szabad megszidni érte, inkább néhány kedves, megnyugtató szóval kezeljük a helyzetet.

A teljes, vagyis az éjjel is megbízható szobatisztaság a legtöbb gyermeknél négy éves kor után várható, ekkor már a vécé használata nála is magánügy.

Önállóság

Teste elveszíti a babás gömbölydedségét, lába megnyúlik, és sokkal ügyesebben mozog, mint fél évvel ezelőtt. Ügyesen biciklizik háromkerekűn vagy hajtja a futóbiciklit. Segít anyunak a konyhában süteményt sütni vagy apunak összeszerelni az új kisszekrényt.

Ettől a kortól kezdődően a fejlődés üteme lényegesen lelassul, mostantól a jellegzetes változásokat inkább években mérhetjük.

Függetlenségének rohamos fejlődése ellenére sok mindenben szüksége van még a felnőttek vagy az idősebb testvérek segítségére. Még nem tud irányítás nélkül közlekedni egy forgalmas úton, cipőt bekötni vagy egyedül megengedni a fürdővizet és még nagyon sok mindenre nem képes. De amit már tud, azt büszkén teszi, és ekkor azzal segíthetjük őt a legjobban, ha hagyjuk, hogy abban szabadon kibontakozhasson.

Az öltözésben és vetkőzésben szinte teljesen önálló, ha kevés és elég nagy gombok, patentok vannak a ruháján. A pizsama vagy egy gumis derekú nadrág és póló, valamint a kabát és a sapka le és felvétele sem okoz különösebb gondot. A csizmát, a tépőzáras szandált is egyedül húzza fel és le. Legtöbbször a zokni sem probléma, már ha van elég ideje a szülőnek kivárni a sikert. Egyedül mossa és törli meg a kezét, az arcát. Egyedül iszik pohárból, kanállal és villával is tud enni, megtörli a száját szalvétával. Az ovis

étkezések olyanok számára, mintha egy étteremben lenne, csak itt még jókat is lehet közben beszélgetni. Felismeri a saját holmiját, játékait és hősiezen védelmezi azokat, az ovis jelét büszkén viseli, és nagyon hamar megtanulhatja lerajzolni is. Valljuk be, ez annyira fontos dolog, hogy a legtöbben még most, felnőttként is emlékszünk az ovis jelünkre.

Szociális tanulás

A gyermek viselkedését nem csak az határozza meg, hogy a felnőttek mit tartanak helyesnek vagy helytelennek és hogyan minősítik a gyermek magatartását. Már a kisgyermek is komplex magatartásmintákat vesz át másoktól, legyen az felnőtt vagy egy másik gyerek. Úgy tanulja meg és utánozza le ezeket a viselkedéseket, hogy felismerhetjük benne az eredetit. Mulatságos, de néha bosszantó is lehet, ahogy felismerjük a gyermekünk szerepjátékában a jó és rossz szokásainkat, viselkedésünket. Ez az azonosulási készség azonban hasznos, és döntő szerepe van a társas alkalmazkodásban, hiszen a környezetünkben lévő emberektől egész életünk folyamán tanulunk, mert tanulnunk kell. Az utánzás fontosságáról tanúskodik, hogy a gyerekjátékok minden időben és minden kultúrában a felnőttek eszközeinek kicsinyített másai és a mesékben mindig fontos szerepük van a példaképeknek és a hősöknek.

Egocentrizmus és dackorszak együtt

A háromévesek gyermek egocentrikus, ami nem pusztán önzést jelent, hanem egy sajátos nézőpontot, amiben ő maga áll a dolgok középpontjában, ezáltal nem képes elfogadni mások nézőpontját, szemléletét. Nem érti még a társait, a vágyait azonnal szeretné kielégíteni és nehezen tűri ebben a várakozást, kompromisszumokra egyáltalán nem vagy csak alig hajlandó. Ebben a fejlődési szakaszban jellemző az első dackorszak is, ami már korábban megjelent, de csak egyre erősödik. Következetes neveléssel és helyes viselkedésminták nyújtásával segíthetjük abban, hogy képes legyen az önuralomra és az indulatainak a kezelésére.

Az óvodai élet is sokat hozzátesz ehhez a folyamathoz. Az új kapcsolat kialakításának képessége és a megfelelő társas alkalmazkodás az egyik legfontosabb, ha nem a legfontosabb emberi képesség, aminek birtokában kiegyensúlyozott, tartalmas életet élhetünk. A gyerkőcnek meg kell tanulnia másokkal megosztani, amije van. Képesnek kell lennie a csereberére, meg kell tapasztalnia a dolgok értékét és az érdekeinek érvényesítését a saját hasznára úgy, hogy másoknak ebből kára ne származzon. Együttműködést kell tanulnia, amiben olykor ő irányíthat, olykor át kell engednie másoknak az irányítást. A szerepjátékok, a csoportjátékok szabályai bevezetik az óvodásokat a társadalmi létbe, megtanítja őket arra, hogy kilépjenek a saját kis világukból és elinduljanak a nagyvilág felé.